

Problemy ustalania wynagrodzenia za użytkowanie górnicze

Ryszard Uberman

Robert Uberman

Rytro, 9/11/2017

Zagadnienia

- ▶ Prawne uregulowanie użytkowania górniczego
- ▶ Obecne zasady określania wynagrodzenia za ustanowienie użytkowania górniczego
- ▶ Użytkowanie górniczne a użytkowanie wieczyste
- ▶ Wynagrodzenie za użytkowanie górniczne we wiodących krajach górniczych
- ▶ Wnioski

Prawne uregulowanie użytkowania górniczego

- ▶ Prawo użytkowania górniczego wynika z ustawy Prawo geologiczne i górnicze (Pggig). Wprowadza ono w art.10, ust.1 wykaz kopalin, do których prawo to przysługuje Skarbowi Państwa.
- ▶ Ustawa dopuszcza ustanowienie użytkowania górniczego (art.12, ust. 1) co musi nastąpić w drodze umowy (art. 13, ust.1) i w której to określa się wynagrodzenie z tytułu użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty (art.13, ust.3).

Obecne zasady określania wynagrodzenia za ustanowienie użytkowania górniczego (1)

- ▶ „Zasady ustalania wynagrodzenia z tytułu użytkowania górniczego”, wprowadzone do stosowania przez Ministerstwo Środowiska z dniem 27 lutego 2013 r. definiują sposób jego ustalania.
- ▶ Wynagrodzenie za użytkowanie górniczne z tytułu wydobywania kopalin składa się z części stałej i zmiennej.

Obecne zasady określania wynagrodzenia za ustanowienie użytkowania górniczego (2)

- ▶ Część stała, płatna co roku, którą określa wzór:

$$W_s = W * \gamma, \text{ zł}$$

gdzie: W - tzw. wartość użytkowa złoża,

$$W = Q * c * \eta, \text{ zł}$$

gdzie: Q - zasoby przemysłowe, ustalone w projekcie zagospodarowania złoża (PZZ), Mg (m^3),

c - cena jednostkowa kopaliny, podana w zał.1 do „Zasad...), zł/Mg (m^3),

η - wskaźnik wykorzystania zasobów przemysłowych złoża wg PZZ,

γ - wskaźnik ustalający roczną część wartości użytkowej złoża, od 0,005 promila do 1,0 promila.

- ▶ Część zmienna, która stanowi równowartość od 5% (procent) do 50% (procent) należnej opłaty eksploatacyjnej za wydobyte prowadzone w roku poprzednim.

Dyskusja obecnych zasad określania wynagrodzenia

- ▶ Postuluje się, aby ogólne zasady ustanowienia prawa do użytkowania górniczego wprowadzić w drodze ustawy, a szczegółowe kwestie w drodze aktu wykonawczego (rozporządzenia) - obecne rozwiązanie ma zbyt niskie umocowanie prawne.
- ▶ Wzór na wyznaczanie wynagrodzenia jest bardzo luźno związany z wartością rynkową złoża.

Użytkowanie górnicze a użytkowanie wieczyste (1)

- ▶ Część złóż - nie objętych własnością górniczą - jest udostępnianych przez Skarb Państwa lub jednostki samorządowe na drodze użytkowania wieczystego nieruchomości z prawem do tych złóż.
- ▶ Kryteria ustalania opłaty za użytkowanie wieczyste za nieruchomości gruntowe leżące na złożach kopalin usankcjonowane są ustawowo i oparte na wycenie wartości rynkowej nieruchomości, a w praktyce wartości rynkowej złoża.
- ▶ **Pomimo różnego tytułu prawnego sens ekonomiczny obu wynagrodzeń: za użytkowanie wieczyste i górnicze jest ten sam.**

Użytkowanie górnicze a użytkowanie wieczyste (2)

- ▶ W praktyce opłata z tytułu użytkowania wieczystego jest ustalana tak samo dla nieruchomości z prawem do złóż jak i pozostałych i składa się z dwóch członów:
 - ▶ jednorazowej opłaty wstępnej wynoszącej 25 % wartości rynkowej nieruchomości;
 - ▶ opłaty rocznej wynoszącej 3 % wartości nieruchomości, która może być aktualizowana nie częściej niż co 3 lata.
- ▶ Możliwe uwagi krytyczne, np.
 - ▶ dlaczego opłata za grunt, który nie traci wartości jest zasadniczo taka sama jak za złóż, które podlega wyeksploatowaniu?
 - ▶ czy możliwości aktualizacji nie są jednak za szerokie?

Wynagrodzenie za użytkowanie górnicze we wiodących krajach górniczych (1)

- ▶ Kontrakty indywidualne - złoża o bardzo dużej wartości (np. węglowodorów i złota) określające w sposób specyficzny podział korzyści z eksploatacji danego złoża kopalni lub grupy złóż, pomiędzy państwo a przedsiębiorcę górniczego.
- ▶ Ustanowienia wynagrodzeniu w powiązaniu z wartością rynkową złoża - w przypadku pozostałych kopalni.

Wynagrodzenie za użytkowanie górnicze we wiodących krajach górniczych (2)

- ▶ Konstrukcja joint-venture z wynagrodzeniem pieniężnym.
 - ▶ ustalane są zasady ponoszenia (a czasem i limity) kosztów operacyjnych i kapitałowych, które przedsiębiorca górniczy ma prawo ponieść i odjąć od przychodów;
 - ▶ ustalane jest, czy opłata na rzecz Państwa jest pobierana z zysku przed czy po opodatkowaniu;
 - ▶ ustalane są zasady wyceny przychodów ze sprzedaży kopaliny - są one dosyć często liczone nie na podstawie faktycznie uzyskanych wielkości ale odpowiednio skorygowanych notowań;
 - ▶ po uwzględnieniu powyższych wyliczany jest zysk z eksploatacji a określony jego procent stanowi wynagrodzenie Państwa.

Wynagrodzenie za użytkowanie górnicze we wiodących krajach górniczych (3)

▶ Cechy konstrukcji „joint venture”:

- ▶ udział wynagrodzenia Skarbu Państwa może być przedmiotem przetargu;
- ▶ algorytm jest zbliżony do obecnie obowiązującego w Polsce podatku od wydobycia niektórych kopalin (w praktyce miedzi i srebra przez KGHM). W algorytmie obliczeniowym ustawodawca wprowadził minimalną cenę, wynikającą z notowań, przy której podatek wynosi 0,5 %. Poziom ten określono odpowiednio na 12000 zł z tonę Cu oraz 1000 zł z kg Ag. **Z ekonomicznego punktu widzenia progi te stanowią niejako odpowiednik limitu kosztów kwalifikowanych.**

Wynagrodzenie za użytkowanie górnicze we wiodących krajach górniczych (4)

- ▶ Konieczność dysponowania profesjonalną wyceną złóż, będących przedmiotem ustanawiania użytkowania górniczego ze względu na:
 - ▶ wybór momentu ustanowienia użytkowania (a przez to zgody na eksploatację złóż) - górnictwo jest biznesem cyklicznym a złoża wyczerpywalne - rozpoczęcie procesu w okresie depresji spowoduje uzyskanie zdecydowanie gorszych warunków niż w okresie dobrej koniunktury;
 - ▶ oligopolistyczny charakter wielu branż górniczych - oferty zakładające istotnie niższą wycenę niż wykonana przez profesjonalistę jednoznacznie wskaże, że, z różnych powodów, wiodące podmioty nie są złożem zainteresowane;
- ▶ W przypadku kontraktów indywidualnych, wycena wykonana za pomocą podejścia dochodowego będzie koniecznym materiałem negocjacyjnym pozwalającym agendom Państwa profesjonalnie i efektywnie negocjować ich warunki.

Wnioski

- ▶ Konieczne jest:
 - ▶ wprowadzenie zmian sankcjonujących zasady ustalania wynagrodzenia za użytkowanie górnicze do ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz wprowadzenie odpowiednich aktów wykonawczych,
 - ▶ określenie w akcie wykonawczym procedury wyliczania wynagrodzenia za użytkowanie górnicze oraz trybu uiszczania opłat,
 - ▶ zalecenie stosowania standardów (międzynarodowych i krajowych) do szacowania wartości złóż kopalin dla potrzeb określenia wynagrodzenia za użytkowanie górnicze.
- ▶ **Wskazane jest zharmonizowanie zasad ustalania opłat za użytkowanie wieczyste nieruchomości, których składowymi są złoża kopalin i za użytkowanie górnicze.**
- ▶ Wskazane jest wykorzystanie Kodeksu Wyceny Złóż Kopalin POLVAL do wyceny takiego wynagrodzenia.

Dziękujemy za uwagę

Robert Uberman

ruberman@afm.edu.pl

Ryszard Uberman

uberman@min-pan.krakow.pl